

CUPRINS

TITLUL I. PRINCIPIILE ȘI LIMITELE APLICĂRII LEGII PROCESUALE PENALE	5
TITLUL II. ACȚIUNEA PENALĂ ȘI ACȚIUNEA CIVILĂ ÎN PROCESUL PENAL	76
Capitolul I. Acțiunea penală	76
Capitolul II. Acțiunea civilă	102
TITLUL III. PARTICIPANȚII ÎN PROCESUL PENAL.....	142
Capitolul I. Dispoziții generale	142
Capitolul II. Competența organelor judiciare.....	146
Secțiunea 1. Competența funcțională, după materie și după calitatea persoanei a instanțelor judecătorești.....	146
Secțiunea a 2-a. Competența teritorială a instanțelor judecătorești.....	164
Secțiunea a 3-a. Dispoziții speciale privind competența instanțelor judecătorești.....	166
Secțiunea a 4-a. Competența judecătorului de drepturi și libertăți și a judecătorului de cameră preliminară	181
Secțiunea a 5-a. Organele de urmărire penală și competența acestora	183
Secțiunea a 6-a. Incompatibilitatea și strămutarea	193
Capitolul III. Subiecții procesuali principali și drepturile acestora	220
Capitolul IV. Inculpatul și drepturile acestuia.....	227
Capitolul V. Partea civilă și drepturile acesteia.....	236
Capitolul VI. Partea responsabilă civilmente și drepturile acesteia.....	237
Capitolul VII. Avocatul. Asistența juridică și reprezentarea.....	242
TITLUL IV. PROBELE, MIJLOACELE DE PROBĂ ȘI PROCEDEELE PROBATORII	267
Capitolul I. Reguli generale	267
Capitolul II. Audierea persoanelor	297
Secțiunea 1. Reguli generale în materia audierii persoanelor	297
Secțiunea a 2-a. Audierea suspectului sau a inculpatului	299
Secțiunea a 3-a. Audierea persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente	302
Secțiunea a 4-a. Audierea martorilor	307
Secțiunea a 5-a. Protecția martorilor	324
§1. Protecția martorilor amenințați.....	324
§2. Protecția martorilor vulnerabili	329
Secțiunea a 6-a. Confruntarea	330
Capitolul III. Identificarea persoanelor și a obiectelor	331
Capitolul IV. Metode speciale de supraveghere sau cercetare.....	332
Capitolul V. Conservarea datelor informatice	373
Capitolul VI. Percheziția și ridicarea de obiecte și înscrisuri.....	374
Secțiunea 1. Percheziția domiciliară.....	375
Secțiunea a 2-a. Alte forme de percheziție	383
Secțiunea a 3-a. Ridicarea de obiecte și înscrisuri.....	389
Capitolul VII. Expertiza și constatarea	391
Capitolul VIII. Cercetarea locului faptei și reconstituirea	425

Capitolul IX. Fotografierea și luarea amprentelor suspectului, inculpatului sau ale altor persoane	427
Capitolul X. Mijloace materiale de probă.....	428
Capitolul XI. Înscrierile	428
TITLUL V. MĂSURILE PREVENTIVE ȘI ALTE MĂSURI PROCESUALE.....	431
Capitolul I. Măsurile preventive	431
Secțiunea 1. Dispoziții generale	431
Secțiunea a 2-a. Reținerea	461
Secțiunea a 3-a. Controlul judiciar	469
Secțiunea a 4-a. Controlul judiciar pe cauțiune	485
Secțiunea a 5-a. Arestul la domiciliu	486
Secțiunea a 6-a. Arestarea preventivă	501
Secțiunea a 7-a. Încetarea de drept, revocarea și înlocuirea măsurilor preventive.....	543
Secțiunea a 8-a. Dispoziții speciale privind măsurile preventive aplicate minorilor.....	553
Capitolul II. Aplicarea provizorie a măsurilor de siguranță cu caracter medical	554
Secțiunea 1. Obligarea provizorie la tratament medical	554
Secțiunea a 2-a. Internarea medicală provizorie.....	558
Capitolul III. Măsurile asigurătorii, restituirea lucrurilor și restabilirea situației anterioare săvârșirii infracțiunii	565
TITLUL VI. ACTE PROCESUALE ȘI PROCEDURALE COMUNE.....	593
Capitolul I. Citarea, comunicarea actelor procedurale și mandatul de aducere	593
Capitolul II. Termenele	606
Capitolul III. Cheltuielile judiciare.....	612
Capitolul IV. Modificarea actelor procedurale, îndreptarea erorilor materiale și înlăturarea unor omisiuni vădite	621
Capitolul V. Nulitățile.....	624
Capitolul VI. AMenda judiciară	643

TITLUL I

Principiile și limitele aplicării legii procesuale penale

Normele de procedură penală și scopul acestora

Art. 1. - (1) Normele de procedură penală reglementează desfășurarea procesului penal și a altor proceduri judiciare în legătură cu o cauză penală.

(2) Normele de procedură penală urmăresc asigurarea exercitării eficiente a atribuțiilor organelor judiciare cu garantarea drepturilor părților și ale celorlalți participanți în procesul penal astfel încât să fie respectate prevederile Constituției, ale tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, ale celorlalte reglementări ale Uniunii Europene în materie procesual penală, precum și ale pactelor și tratatelor privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care România este parte.

◆ REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Florin Streteanu, *Considerații privind regimul normelor penale incomplete în lumina jurisprudenței recente a Curții Constituționale*, în C.D.P. nr. 4/2016, p. 11.

Legalitatea procesului penal

Art. 2. - Procesul penal se desfășoară potrivit dispozițiilor prevăzute de lege.

◆ REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Gabriela Ola, *Aplicarea principiului legalității în contextul dezvoltării, la nivelul Uniunii Europene, a cooperării judiciare în materie penală*, în C.D.P. nr. 1/2019, p. 105; Marius Andreescu, *Respectarea principiului supremației Constituției și a consecințelor acestuia în noile coduri penale*, în Dreptul nr. 8/2016, p. 85.

Jurisprudență constituțională

Decizii de respingere

1. Curtea reține, în acord cu jurisprudența instanței de la Strasbourg, că formularea legilor nu poate prezenta o precizie absolută, având în vedere principiul aplicabilității generale a acestora. Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgera mai degrabă la categorii generale decât la liste exhaustive. Astfel, numeroase legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal. Nevoia de elucidare a punctelor neclare și de adaptare la circumstanțele schimbătoare va exista întotdeauna. Din nou, deși certitudinea este extrem de dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă, or, legea trebuie să fie capabilă să se adapteze schimbărilor de situație. Rolul decizional conferit instanțelor urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor, dezvoltarea progresivă a dreptului penal prin intermediul jurisprudenței ca izvor de drept fiind o componentă necesară și bine înrădăcinată în tradiția legală a statelor membre. Prin urmare, Curtea nu interzice clarificarea graduală a regulilor răspunderii penale pe calea interpretării judiciare de la un caz la altul, cu condiția ca rezultatul să fie coerent cu substanța infracțiunii și să fie în mod rezonabil previzibil (Hotărârea din 22 noiembrie 1995, pronunțată în Cauza S.W. împotriva Regatului Unit, paragraful 36; Hotărârea din 24 mai 2007, pronunțată în Cauza Dragotoniou și Militaru-Pidhorni împotriva României, paragrafele 36 și 37; Hotărârea din 21 octombrie 2013, pronunțată în Cauza Del Rio Prada împotriva Spaniei, paragrafele 92 și 93) (**DEC. nr. 261/2018, M. Of. nr. 622/18.07.2018**).

2. Scopul prevederilor art. 7 paragraful 1 din Convenție este acela de a asigura o protecție efectivă împotriva urmăririlor și condamnărilor penale arbitrare, ce se circumscrie respectării principiului legalității.

Principiul legalității nu se limitează la a interzice aplicarea retroactivă a dreptului penal în defavoarea acuzatului: acesta consacră totodată, la modul mai general, principiul legalității infracțiunilor și a pedepselor (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) și cel care dispune să nu se aplice legea penală în mod extensiv în detrimentul acuzatului, mai ales prin analogie. Rezultă că o infracțiune trebuie să fie definită clar de lege. Această condiție este îndeplinită în cazul în care justițiabilul poate ști, pornind de la textul dispoziției relevante și, dacă este necesar, prin intermediul interpretării acesteia de către instanțe, ce acte și omisiuni angajează răspunderea sa penală (în acest sens Hotărârea din 17 mai 2010 pronunțată în Cauza Kononov împotriva Letoniei, paragraful 185).

Astfel, este evident că prevederea convențională are în vedere normele penale de drept substanțial, iar nu pe cele de drept procesual. În aplicarea acestei norme, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că regulile privind prescripția nu definesc infracțiunile și pedepsele pe care le reprimă și, prin urmare, pot fi interpretate ca reglementând o condiție prealabilă pentru examinarea cauzei. În consecință, deoarece modificarea denunțată de reclamant a privit o lege de procedură, în absența arbitrarului, nimic în Convenție nu împiedică legiuitorul de a reglementa aplicarea sa proceselor în curs la momentul intrării sale în vigoare, neexistând în aceste circumstanțe nicio violare a art. 7 din Convenție, dată fiind calificarea prescripției ca o instituție de drept procedural, și nu de drept material (Decizia de inadmisibilitate din 12 februarie 2013 pronunțată în Cauza Previti împotriva Italiei, paragrafele 78, 81-85) (**DEC. nr. 631/2014, M. Of. nr. 77/29.01.2015**).

Practică judiciară

➤ Instanța Supremă

Decizii de speță

Dreptul la un proces echitabil trebuie evaluat, în prezent, pe faze judiciare, dată fiind separația funcțiilor judiciare, iar nu pe ansamblul procesului penal. În acest context trebuie stabilit dacă o anumită conduită a organului judiciar, în raport cu cererile de probatorii formulate de părți, susține încălcarea dreptului acestora la un proces echitabil, cu consecința restituirii cauzei procurorului. Totuși, în această fază (de urmărire penală – p.n. V.P., C.G.), întinderea obligației de a administra probe se oprește, din punct de vedere cantitativ, la cele necesare emiterii actului de sesizare, iar din punct de vedere calitativ, la respectarea legalității în cazul admiterii și administrării, ca și la respectarea garanțiilor procesuale recunoscute părților în cadrul menționat (art. 8 și art. 327 NCPP). Nu se poate considera că în conceptul de legalitate pe aspectul probatorului intră obligația de a administra anumite probe, ca expertiza, sau toate probele solicitate de apărare (ICCJ, s. pen., *judecătorul de cameră preliminară, încheierea nr. 452 din 30.03.2016, în C. Ghigheci, Cereri și excepții de cameră preliminară. II. Legalitatea și loialitatea administrării probelor*, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 4).

Separarea funcțiilor judiciare

Art. 3. - (1) În procesul penal se exercită următoarele funcții judiciare:

a) funcția de urmărire penală;
b) funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală;

c) funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată;

d) funcția de judecată.

(2) Funcțiile judiciare se exercită din oficiu, în afară de cazul când, prin lege, se dispune altfel.

(3) În desfășurarea aceluiași proces penal, exercitarea unei funcții judiciare este incompatibilă cu exercitarea unei alte funcții judiciare, cu excepția celei prevăzute la alin. (1) lit. c), care este compatibilă cu funcția de judecată, mai puțin când se dispune începerea judecății potrivit art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c).

(4) În exercitarea funcției de urmărire penală, procurorul și organele de cercetare penală strâng probele necesare pentru a se constata dacă există sau nu temeiuri de trimitere în judecată.

(5) Asupra actelor și măsurilor din cadrul urmăririi penale, care restrâng drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei, dispune judecătorul desemnat cu atribuții în acest sens, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

(6) Asupra legalității actului de trimitere în judecată și probelor pe care se bazează acesta, precum și asupra legalității soluțiilor de netrimiteri în judecată se pronunță judecătorul de cameră preliminară, în condițiile legii.

(7) Judecata se realizează de către instanță, în complete legal constituite.

◆ REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Ruxandra Paula-Răileanu, *Principiile fundamentale ale procesului penal român în lumina noului Cod de procedură penală*, în *Dreptul* nr. 6/2014, p. 98; Mihail Udriou, *Principiile fundamentale ale procedurii penale în Proiectul noului Cod de procedură penală. Perspective către un nou model de proces penal*, în C.D.P. nr. 2/2009, p. 65.

Jurisprudență constituțională

Decizii de admitere

DEC. nr. 552/2015 (M. Of. nr. 707 din 21 septembrie 2015): Soluția legislativă cuprinsă în art. 3 alin. (3) teza a doua din Codul de procedură penală conform căreia exercitarea funcției de verificare a legalității netrimiterii în judecată este compatibilă cu exercitarea funcției de judecată este neconstituțională.¹

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că dispozițiile art. 3 din Codul de procedură penală reglementează principiul separației funcțiilor judiciare, în cuprinsul prevederilor alin. (1) al art. 3 fiind enumerate: funcția de urmărire penală, funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală, funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată și funcția de judecată. Funcția de urmărire penală este exercitată de procuror și de către organele de cercetare penală, prin strângerea probelor necesare pentru a se constata dacă există sau nu temeiuri de trimitere în judecată. Funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei se exercită, de principiu, de către judecătorul de drepturi și libertăți. Funcția de verificare a legalității trimiterii sau netrimiterii în judecată este exercitată de judecătorul de cameră preliminară, care verifică legalitatea actului de trimitere în judecată și a probelor pe care acesta se bazează, precum și legalitatea soluțiilor de netrimiteri în judecată. Funcția de judecată se exercită de către complete de judecată constituite în condițiile legii.

În aplicarea dispozițiilor art. 3 alin. (1) din Codul de procedură penală, legiuitorul a prevăzut la alin. (3) teza întâi al aceluiași art. 3 că exercitarea unei funcții judiciare este incompatibilă cu exercitarea unei alte funcții judiciare. De la această regulă, prin art. 3 alin. (3) teza a doua din Codul de procedură penală, legiuitorul a reglementat o excepție conform căreia funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată, prevăzută la art. 3 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură penală, este compatibilă cu funcția de judecată. Conform soluției juridice prevăzute prin textul criticat, judecătorul de cameră preliminară, ulterior verificării legalității soluțiilor de trimitere sau netrimiteri în judecată, poate să participe la judecarea fondului cauzei.

În analiza sa, Curtea reține că, potrivit prevederilor art. 3 alin. (3) teza a doua din Codul de procedură penală, raportat la art. 3 alin. (1) lit. c) din același cod, se disting două ipoteze juridice.

Cea dintâi ipoteză privește judecătorul care a verificat legalitatea trimiterii în judecată, potrivit art. 342-348 din Codul de procedură penală. Conform art. 346 alin. (7) din Codul de procedură penală, judecătorul de cameră preliminară care, în urma verificării legalității soluției de trimitere în judecată, a dispus începerea judecării, exercită funcția de judecată în cauză. Cu privire la aceasta, instanța de contencios constituțional s-a pronunțat prin Decizia nr. 663 din 11 noiembrie 2014, paragraful 19, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 52 din 22 ianuarie 2015, și Decizia nr. 353 din 7 mai 2015, paragraful 12, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 466 din 29 iunie 2015, prin care a arătat că este în interesul îndeplinirii actului de justiție ca același judecător care a verificat atât competența și legalitatea sesizării, cât și legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală să se pronunțe și pe fondul cauzei. S-a reținut, prin aceleași decizii, că o soluție contrară ar fi fost de natură să afecteze deplina realizare a funcției de judecată, prin aceea că judecătorul fondului

¹ Decizia a avut în vedere forma art. 3 alin. (3) C.pr.pen. anterioară modificării operate prin O.U.G. nr. 18/2016, când norma dispunea: „În desfășurarea aceluiași proces penal, exercitarea unei funcții judiciare este incompatibilă cu exercitarea unei alte funcții judiciare, cu excepția celei prevăzute la alin. (1) lit. c), care este compatibilă cu funcția de judecată.”

ar fi privat de posibilitatea – esențială în buna administrare a cauzei – de a aprecia el însuși asupra legalității urmăririi penale și a administrării probelor și de a decide asupra întregului material probator pe care își va întemeia soluția. Așa fiind, Curtea a arătat că simplul fapt pentru judecător de a fi luat o decizie înaintea procesului nu poate fi considerat întotdeauna că ar justifica, în sine, o bănuială de parțialitate în privința sa. Ceea ce trebuie avut în vedere este întinderea și importanța acestei decizii. Aprecierea preliminară a datelor din dosar nu poate semnifica faptul că ar fi de natură să influențeze aprecierea finală, ceea ce interesează fiind ca această apreciere să se facă la momentul luării hotărârii și să se bazeze pe elementele dosarului și pe dezbaterile din ședința de judecată (a se vedea Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 6 iunie 2000, pronunțată în Cauza Morel împotriva Franței, paragraful 45).

Cum prevederile art. 346 alin. (7) din Codul de procedură penală reprezintă o aplicație a excepției reglementate la art. 3 alin. (3) teza a doua din Codul de procedură penală, cu privire la soluția legislativă conform căreia funcția de verificare a legalității trimiterii în judecată este compatibilă cu funcția de judecată, atât considerentele, cât și soluția deciziilor nr. 663 din 11 noiembrie 2014 și nr. 353 din 7 mai 2015 sunt aplicabile și în prezenta cauză.

Referitor la cea de-a doua ipoteză juridică, aceasta privește judecătorul care a verificat legalitatea soluției de netrimiteră în judecată, conform art. 341 din Codul de procedură penală, și este prevăzută la art. 3 alin. (3) teza a doua din Codul de procedură penală, cu raportare la art. 3 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură penală. Curtea constată, referitor la una dintre soluțiile pe care le poate pronunța acesta, că art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c) din Codul de procedură penală prevede că în cauzele în care s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale, judecătorul de cameră preliminară verifică legalitatea administrării probelor și a efectuării urmăririi penale, exclude probele nelegal administrate ori, după caz, sancționează, potrivit art. 280-282 din același cod, actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii și admite plângerea, desființează soluția atacată și dispune începerea judecății cu privire la faptele și persoanele pentru care, în cursul cercetării penale, a fost pusă în mișcare acțiunea penală, când probele legal administrate sunt suficiente, trimițând dosarul spre repartizare aleatorie. În această situație, actul de sesizare a instanței îl reprezintă, prin excepție de la principiul separației funcțiilor judiciare, încheierea judecătorului de cameră preliminară de începere a judecății.

(...)

Curtea constată că dispozițiile art. 64 alin. (5) din Codul de procedură penală prevăd că judecătorul care a participat la soluționarea plângerii împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimiteră în judecată nu poate participa, în aceeași cauză, la judecata în fond sau în căile de atac. Altfel spus, judecătorul este incompatibil să judece în cadrul completului de judecată nu numai în situația pronunțării încheierii de începere a judecății, ci în orice situație în care, în calitate de judecător de cameră preliminară, a soluționat o plângere împotriva soluției procurorului de neurmărire sau de netrimiteră în judecată, indiferent că a dispus începerea judecății sau a restituit cauza procurorului, care, după completarea urmăririi penale, a dispus trimiterea în judecată. De altfel, prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. XV din 22 mai 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 509 din 13 iunie 2006, s-a statuat că judecătorul, care, prin încheiere, admite plângerea, desființează rezoluția sau ordonanța atacată și reține cauza spre judecare, apreciind că probele existente la dosar sunt suficiente pentru judecarea cauzei, devine incompatibil să soluționeze fondul acesteia. Din interpretarea coroborată a prevederilor art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c) și art. 64 alin. (5) din Codul de procedură penală, Curtea constată că judecătorul de cameră preliminară care verifică legalitatea soluției de netrimiteră în judecată nu poate exercita funcția de judecată.

(...)

De altfel, cât privește această procedură de soluționare a plângerilor împotriva neurmăririlor ori netrimiterilor în judecată finalizate cu începerea judecății, Curtea a reținut că încheierea prin care se dispune începerea judecății are valențele unui act de sesizare a instanței de judecată, fapt care imprimă posibilității aceluiasi judecător de a se pronunța și asupra fondului o lipsă de imparțialitate. De aceea, spre deosebire de procedura prevăzută de art. 342 și următoarele din Codul de procedură penală, unde acuzația în materie penală a fost realizată deja, în cazul plângerilor formulate împotriva soluțiilor de netrimiteră sau neurmărire penală dispuse de procuror, judecătorul de cameră preliminară astfel competent nu poate să exercite și funcția de judecată pe fond, întrucât caracterul *sui generis* al încheierii pronunțate în temeiul art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c) din Codul de procedură penală preia, în mod vădit, activitatea specifică exercitării funcției de urmărire penală.

(...)

Tocmai de aceea, judecătorul care dispune începerea judecății, în baza art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c) din Codul de procedură penală, este incompatibil să exercite și funcția de judecată, în caz contrar încălcându-se art. 21 alin. (3) din Constituție referitor la dreptul la un proces echitabil și art. 124 alin. (2) din Legea fundamentală, potrivit căruia justiția este unică, imparțială și egală pentru toți.

Prezumția de nevinovăție

Art. 4. - (1) Orice persoană este considerată nevinovată până la stabilirea vinovăției sale printr-o hotărâre penală definitivă.

(2) După administrarea întregului probatoriu, orice îndoială în formarea convingerii organelor judiciare se interpretează în favoarea suspectului sau inculpatului.

◆ REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Ion Rusu, *Drepturile omului reflectate în principalele instrumente juridice internaționale. Presumția de nevinovăție și dreptul de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale în Uniunea Europeană. Unele opinii critice*, în C.D.P. nr. 2/2018, p. 98; Călin Budișan, *Presumția de nevinovăție. Evoluția conceptului și valențele sale actuale*, în C.D.P. nr. 4/2017, p. 27; Ion Rusu, *Presumția de nevinovăție și dreptul de a fi prezent în cadrul procedurilor penale în Uniunea Europeană. Unele opinii critice*, în Dreptul nr. 9/2016, p. 132; Mihail Udroui, *Principiile fundamentale ale procedurii penale în Proiectul noului Cod de procedură penală. Perspective către un nou model de proces penal*, în C.D.P. nr. 2/2009, p. 65.

Jurisprudență CEDO

1. Încălcarea prezumției de nevinovăție, garantată de art. 6 par. 2 din Convenție, prin practica de a prezenta în fața instanțelor naționale o persoană aflată în arest preventiv purtând îmbrăcăminte specifică locului de detenție.

Neîncălcarea prezumției de nevinovăție prin declarațiile procurorului șef și prin campania de presă.

Curtea a subliniat că, deși art. 6 par. 2 din Convenție nu impune statelor obligația de a supune unor regimuri diferite persoanele condamnate și cele aflate în arest preventiv (*Peers c. Greciei*, nr. 28524/95, par. 78), trebuie totuși să se garanteze că măsurile luate în privința deținuților aflați în arest preventiv nu sunt de natură să aducă atingere principiului prezumției de nevinovăție. Caracterul public al măsurii reprezintă, în speță, un element relevant care trebuie luat în considerare (*Gorodnitchev c. Rusiei*, 24 mai 2007, nr. 52058/99, par. 100). În plus, Curtea a acordat o importanță deosebită circumstanțelor din fiecare speță și a examinat pentru fiecare caz necesitatea măsurii în afara penitenciarului.

Curtea a constatat că practica de a prezenta o persoană aflată în arest preventiv în fața instanțelor naționale purtând îmbrăcăminte specifică locului de detenție era contrară dispozițiilor Legii nr. 23/1969 și Deciziei nr. 348/1994 a Curții Constituționale și chiar Ordinului nr. 3151. Pentru a justifica această măsură în temeiul art. 6 par. 2, Guvernul a susținut că era necesară în cazul în care persoana în cauză nu avea îmbrăcăminte personală sau ca măsură de sănătate publică. Cu toate acestea, Guvernul nu a oferit niciun argument concret cu privire la necesitatea, în speță, a unei astfel de măsuri, ceea ce a permis Curții să aprecieze că această practică era lipsită, în cazul reclamantului, de orice justificare (*Sarnoilă și Cionca c. României*, par. 100).

Curtea a apreciat că această măsură a adus atingere cu atât mai mult reclamantului cu cât cealaltă acuzată, D.F., a participat la ședințele de judecată în îmbrăcăminte civilă. Or, în acest context, imaginea reclamantului în îmbrăcăminte specifică locului de detenție putea să confirme, în ochii opiniei publice, impresia vinovăției sale.

(...)

Curtea a reamintit că, deși principiul prezumției de nevinovăție, consacrat de art. 6 par. 2, este inclus printre elementele procesului penal echitabil impus de art. 6 par. 1, acesta nu se limitează la o garanție procedurală în materie penală: sfera sa de aplicare este mai vastă și impune ca niciun reprezentant al statului să nu declare că o persoană este vinovată de săvârșirea vreunei infracțiuni mai înainte ca vinovăția sa să fie stabilită de o instanță (*Allenet de Ribemont c. Franței*, 10 februarie 1995, par. 35-36).

În plus, Curtea a precizat că o atingere adusă prezumției de nevinovăție poate fi generată nu doar de un judecător sau de o instanță, ci și de alte autorități publice (*Daktaras c. Lituaniei*, nr. 42095/98, par. 41-42). În această privință, ea a subliniat importanța alegerii termenilor de către agenții de stat, în declarațiile pe care le formulează înainte ca o persoană să fie judecată și găsită vinovată de săvârșirea unei infracțiuni (*Lavents*, citată anterior, par. 126). Cu toate acestea, problema de a ști dacă declarația unui agent public reprezintă o încălcare a principiului prezumției de nevinovăție trebuie soluționată în contextul

circumstanțelor specifice în care a fost formulată declarația în litigiu (*Adolf c. Austriei*, 26 martie 1982, par. 36-41).

De asemenea, Curtea a reamintit că libertatea de exprimare și de comunicare presupune și dreptul de a menționa procedurile judiciare și, prin urmare, posibilitatea ca autoritățile să facă publice elemente obiective de procedură. Totuși, aceste probe trebuie să fie prezentate fără subiectivitate sau fără antepunerea vinovăției (*Allenet de Ribemont*, par. 38 și *Y.B. și alții c. Turciei*, 28 octombrie 2004, nr. 48173/99 și 48319/99, par. 48).

În ceea ce privește declarațiile incriminate ale procurorului șef I.A., Curtea a observat mai întâi că acestea nu reprezentau constatări formale ale vinovăției reclamantului, ci făceau trimitere la evoluția cauzei și la obiectul acesteia. De asemenea, declarațiile incriminate au fost formulate în afara cadrului procesului penal, și anume prin intermediul unor interviuri acordate presei naționale. Deși este importantă alegerea termenilor folosiți de către agenții de stat, Curtea a ținut totuși seama de contextul în care au fost pronunțate declarațiile, și anume după condamnarea penală a reclamantului în primă instanță și în apel de către instanțele naționale (*a contrario, Lavents*, par. 127).

De asemenea, Curtea a acordat importanță faptului că P.N.A. a solicitat publicarea unui articol pentru a clarifica anumite aspecte cu privire la faptele de care era acuzat de mijloacele de informare în masă (*a contrario, Samoila și Cionca*, par. 96). În plus, a ținut seama de faptul că reclamantul a fost achitat cu privire la una dintre acuzații de către instanța de recurs, singura competentă să se pronunțe, după declarațiile procurorului general (*Pulicino c. Maltei*, 15 iunie 2000, nr. 45441/99).

În ceea ce privește campania de presă, Curtea a observat că respectiva cauză a fost pe larg comentată de presa națională, mai ales în anii 2002 și 2003. Totodată, interesul ziarelor pentru cauză și importanța pe care o avea în ochii opiniei publice erau generate de poziția ocupată de reclamant, director general în Ministerul Agriculturii, în contextul luptei împotriva corupției, un subiect de interes atât pentru autoritățile naționale, cât și pentru publicul larg (*Viorel Burzo c. României*, 30 iunie 2009, nr. 75109/01 și 12639/02, par. 160 și *Söylemez c. Turciei*, 21 septembrie 2006, nr. 46661/99, par. 141).

Curtea a considerat că reclamantul nu a demonstrat că a existat împotriva sa o campanie mediatică de o asemenea virulență încât să fi influențat sau să fi putut influența formarea opiniei judecătorilor și rezultatul deliberării. În această privință, Curtea a observat că, exceptând două publicații, articolele în litigiu menționau un eveniment de actualitate și nu conțineau nicio referire la vreo declarație oficială a reprezentanților statului. Prin urmare, nu a fost dovedit că autoritățile au susținut campania de presă de care s-a plâns reclamantul (*Kiratli c. Turciei*, 2 septembrie 2008, nr. 6497/04). Curtea a observat, de altfel, că reprezentanții reclamantului au acordat interviuri și au informat presa despre derularea cauzei (*Papon c. Franței* nr. 2, nr. 54210/00).

În plus, Curtea a luat act de faptul că instanțele care trebuiau să se pronunțe cu privire la cauză erau alcătuite în totalitate din magistrați profesioniști, în mod normal cu experiență și pregătire care le permiteau să elimine orice influență externă procesului. Nimic din dosar nu a dus la concluzia că, în evaluarea argumentelor prezentate de reclamant și a probelor aflate la dosar, judecătorii care s-au pronunțat cu privire la fond au fost influențați de afirmațiile din presă (*Mircea c. României*, nr. 41250/02, par. 75, 29 martie 2007) (***Cauza Jiga c. României, în Arestarea preventivă și deținerea nelegală. Hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțate în cauzele împotriva României***, de C. Ghigheci ș.a., Ed. Universitară, București, 2015, pp. 71-73).

2. Neîncălcarea prezumției de nevinovăție, prevăzută de art. 6 par. 2 din Convenție, prin luarea măsurii arestării preventive față de reclamantă.

În ce privește încălcarea prezumției de nevinovăție prin luarea măsurii arestării preventive, Curtea a reamintit că este încălcată prezumția de nevinovăție a unei persoane dacă o hotărâre judecătorească sau o declarație a unei autorități oficiale reflectă opinia că persoana acuzată de comiterea unei infracțiuni este vinovată de comiterea acesteia (*Minelli, Allenet de Ribemont c. Franței*, 10 februarie 1995 și *Matijašević c. Serbiei*, nr. 23037/04).

Curtea a precizat că este o diferență fundamentală între afirmația că o persoană este bănuită de comiterea unei infracțiuni și afirmația că acuzatul a comis acea infracțiune, în condițiile în care nu s-a dat încă o soluție definitivă (*Wojciechowski c. Poloniei*, 9 decembrie 2008, nr. 5422/04).

Revenind la prezenta cauză, Curtea a observat că în hotărârile din 28 august 2002 și 13 februarie 2004, Tribunalul Prahova și Curtea de Apel Brașov au motivat că reclamanta a comis infracțiunile pentru care era cercetată.

Ca urmare a faptului că prin decizia din 3 mai 2005 Tribunalul Brașov a anulat toate deciziile anterioare, Curtea a considerat că această soluție a reprezentat un remediu apt să înlăture toate deficiențele anterioare cu privire la acest aspect (***Cauza E.M.B. c. României***, în C. Ghigheci ș.a., *op. cit.*, p. 447).